

Nr 645

Av herr **Rimmerfors m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 11, med förslag till förordning om försäljning av obeskattade varor på tullflygplats.

(Lika lydande med motion nr 544 i Första kammaren)

Kungl. Maj:t har i proposition nr 11 till 1961 års riksdag föreslagit att butiker för skattefri försäljning till flygpassagerare skall få inrättas på svenska flygplatser med internationell trafik. Försäljningen förutsättes tills vidare endast omfatta tobaksvaror och rusdrycker samt gälla resande till utomskandinaviska länder.

Förslaget bygger på framställningar i ärendet från luftfartsstyrelsen och styrelsen för Scandinavian Airlines System (SAS). Båda har begärt rätt att få driva denna affärsverksamhet.

Luftfartsstyrelsen lägger strikt ekonomiska synpunkter på försäljningen. "Det är av största vikt att alla möjligheter att åstadkomma en förbättrad ekonomi för statens flygplatser tillvaratages", heter det i framställningen. Styrelsen fortsätter:

"Ett sådant arrangemang på de större internationella flygplatserna i Sverige skulle — även med de begränsningar i hanteringens omfattning, som torde bli nödvändiga — sannolikt bli en ganska lönande affär..."

Man anser också att de svenska flygplatserna bör kunna uppvisa minst samma standard som motsvarande utländska flygplatser. Rusdrycksförsäljningen på Kastrup har visat sig vara mycket uppskattad av resenärerna och ha ett stort attraktionsvärde för flygplatsen, erinrar luftfartsstyrelsen. Denna framgångsrika danska konkurrens om spritkunderna har nu inte lämnat luftfartsstyrelsen någon ro, utan man anser sig tvingad att erbjuda samma möjligheter även på de svenska flygplatserna.

I detta läge har SAS ansett sig böra bevaka sina rättigheter gentemot luftfartsstyrelsen. Man erinrar om att den skattefria sprit- och tobaksförsäljningen på de europeiska flygplatserna i samtliga fall drives i privat regi och att rörelsen på Kastrup omhänderhas just av SAS. Kungl. Maj:t har också vid sin prövning kommit fram till att rättigheten att driva butiks-försäljning av skattefri sprit och tobak på de svenska flygplatserna åtminstone tills vidare bör förbehållas SAS.

Åtminstone tills vidare skall försäljningen inskränkas till passagerare med destinationsort i utomnordiska länder. Ingen kvantitetsbegränsning anses motiverad. Butikerna skall inrättas på svenska flygplatser med inter-

nationell trafik, alltså Bromma, Arlanda, Torslanda och Bulltofta. Rusdrycksförsäljningsförordningens bestämmelser lägger inga hinder i vägen för försäljningen, och provianteringsfrilager kan oavsett nu gällande begränsningar anlitas för ändamålet, heter det i propositionen. Varor som levererats till dessa butiker skall vid tillämpning av bestämmelser om skatt å sådana varor anses sålda för export och utförda ur riket.

Av de tillfrågade remissinstanserna har fem tillstyrkt, medan två intar en avvisande hållning. Av dem har kommerskollegium anmält tvekan och Sveriges köpmannaförbund avstyrkt framställningarna.

Undertecknade motionärer finner förslaget innebära ett onödigt tillmötesgående i skattefrihetens tecken. Medan starka krafter är i verksamhet för att avskaffa skattefriheten för liknande varor ombord på flygplan och båtar bör rimligen ingen utvidgning av dylik verksamhet ske på flygplatserna. Det förefaller oss ur principiell synpunkt stötande att staten avstår från sin beskattningsrätt just när det gäller umbärliga varor, sådana som rusdrycker och tobak, medan nödvändighetsartiklar beskattas i vanlig ordning.

En annan och väsentligare anledning till tveksamhet sammanhänger med rusdryckernas roll i trivsel- och säkerhetssammanhang. En allmän tendens till reaktion mot den alltför intima sammankopplingen av alkohol och trafik kan märkas världen över. Den har givetvis i första hand inriktats på flygpersonalens nykterhetstillstånd. Där har, i synnerhet efter den beklagliga Kvevlax-olyckan i Finland och en del andra likartade händelser eller tillbud, kravet på den flygande personalens nykterhet lett till skärpta bestämmelser. Om dessa bestämmelser kommer att utformas i anslutning till den moderna alkoholforskningens rön, torde flygpersonalen härefter böra åläggas praktiskt taget absolutism i fråga om alkoholförtäring. De små alkoholdosernas verkan och den långa tid som åtgår innan verkningarna av alkoholförtäringen avlägsnas ur organismen gör det synnerligen äventyrligt för en flygare att över huvud taget dricka sprit. I samband med denna debatt har man på danskt håll uppmärksammat det ansvar som restauratörerna på flygplatserna har i fråga om flygpersonalens alkoholvänor. Detsamma gäller givetvis de ansvariga försäljarna i flygplatsernas spritbutiker. Med tanke på den svenska flygpersonalens erkänt höga standard torde dock denna synpunkt icke behöva vara avgörande för bedömningen av den fråga som nu föreligger.

Däremot spelar trivsel- och säkerhetssynpunkterna avgjort större roll. Redan nu innebär spritförsäljningen inne i flygplanen en viss osäkerhetsfaktor. Utöver den sprit som utskänkes i planet, utnyttjar ett påtagligt stort antal av passagerarna möjligheten att inköpa skattefri sprit av flygvärdinnorna. Åtskilliga försöker att vid framkomsten till bestämmelseorten smugla in större kvantiteter än man har rätt till, andra anser sig tvungna

att för undvikande av tullsvårigheter förtära det mesta möjliga under flygresan. Detta kan leda till rätt stora vanskligheter, när det gäller den hänsyn till medpassagerarna och den vakenhet, som man har rätt att kräva av en flygpassagerare i händelse av ett olyckstillbud. Att de spritpåverkade passagerare, som man nu och då ser även på de svenska långlinjerna, med någon utsikt till framgång skulle kunna ta på sig de rätt svårhanterliga flytvästarna som demonstreras av flygvärdinnorna, torde vara uteslutet. Detta måste dock falla under deras eget ansvar. Värre är att man genom sin bristande uppmärksamhet riskerar andras liv och säkerhet, slarvar med elden och att man ofta motvilligt efterkommer flygpersonalens uppmaning att ta plats i fåtöljerna, fästa säkerhetsbältena och släcka cigaretterna. Det har utomlands inträffat att berusade och oregerliga passagerare t. o. m. hotat piloterna. Även om detta hör till undantagsfallen, har det diskuterats i samband med vissa försök från amerikanska pilotorganisationers sida att av säkerhetsskäl få all spritförtäring i passageraravdelningarna förbjuden.

Även om dessa synpunkter givetvis inte får överdrivas eller generaliseras kvarstår den frågan, om inte spritförsäljning på flygplatserna ytterligare kommer att öka denna eventuella risk. Ju mer en sprittörstig individ får tillfälle att förnya sitt medförda förråd av alkohol, desto större måste risken bli att han också frestas att förtära den, måhända delvis av fruktan för att de inköpta kvantiteterna icke får införas i det land, till vilket man är på väg. Även om flertalet resenärer är skötsamma och nyktra, kan man inte utesluta möjligheten av att också alkoholskadade människor kommer att använda sig av flyget.

Propositionen föreslår att endast resenärer till utomnordiska länder skulle få rätt att inköpa dessa obegränsade kvantiteter rusdrycker. Formuleringen ger emellertid vid handen att såväl luftfartsstyrelsen som finansministern varit inne på tanken att vid något senare tillfälle ta bort denna inskränkning och låta alla flygpassagerare köpa fritt. Finansministern använder uttrycket "försäljningen förutsättes *tills vidare* endast gälla resande till utomnordiska länder" och luftfartsstyrelsen anser att rätten till inköp av obeskattade varor "*i varje fall för närvarande* ej bör tillkomma passagerare i skandinavisk trafik". Man synes med denna formulering kunna räkna med att beslutet i verkligheten kommer att innefatta hela resandetrafiken i en mycket snar framtid.

Denna utveckling synes oss vara en beklaglig eftergift för en sed, som är oförenlig med modern trafikultur och som i sig rymmer så många sociala och rent mänskliga faromoment. Dessutom synes det oss vara ett underligt resonemang, att man bör öka försäljningen av obeskattad sprit för att öka statens inkomster.

Då den framtida utvecklingen uppenbarligen måste gå i motsatt riktning,

nämligen mot största möjliga eliminering av spritriskerna i samband med all slags trafik och därvid enkannerligen flyget, vore det hedrande för Sverige att avstå från denna affärsverksamhet på flygplatserna. I stället borde de planerade butiksutrymmena på de fyra aktuella flygplatserna utnyttjas för sådan försäljning av typiska svenska produkter som i ökad omfattning kunde bringa den internationella resandeströmmen i kontakt med svensk industri och svenskt konsthantverk.

Med hänvisning till vad ovan sagts hemställer vi,

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 11 om försäljning av obeskattade varor (tobaksvaror och rusdrycker) på tullflygplats.

Stockholm den 14 februari 1961

Einar Rimmerfors

Viola Sandell

David Gomér

Märta Boman

Ake Zetterberg

Daniel Wiklund

Gunnar Larsson

i Stockholm

i Luttra

Axel Gustafsson

Fritz Börjesson

Eric Nelander

i Borås

C. W. Carlsson

Olaus Nyberg

Tekla Torbrink